

Висновки. Отже, теоретичний аналіз наукових джерел свідчить про те, що конкурентоздатність та конкурентоспроможність є необхідними чинниками становлення та розвитку особистості майбутнього фахівця, оскільки тільки завдяки здатностям і можливостям кожної конкретної людини визначається її розвиток. Важливою складовою практичної підготовки майбутніх психологів є система практик, яка визначається комплексом практичних умінь та навичок, що є значущими у професійному становленні фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базелюк В. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 8(37). С. 10–20.
2. Невмержицька М. Формування конкурентоспроможності особистості в умовах масового суспільства: автореф. дис.... канд. філос. наук: 09.00.03 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 18 с.
3. Кучер А. Наукові основи еволюції теорії конкуренції. URL : http://old.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/05.pdf.
4. Савчин М. Здатності особистості : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 288 с.
5. Система практик у професійній підготовці психологів : навч.-метод. посібн., вид. 2-ге, випр. і доп. / за ред. Г. Радчук. Тернопіль : ТНПУ, 2019. 417 с.

Корчакова Наталія Вікторівна
доктор психологічних наук,
професор кафедри вікової та
педагогічної психології
Рівненського державного
гуманітарного університету,
Рівне, Україна

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ПРОЯВ ЇХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ

Вступ. Професійне становлення у процесі здобуття вищої освіти у динамічному, мінливому світі завжди було складним, інтеграційним процесом, який об'єднував як надбання професійних компетенцій, так і інтенсивне формування особистісних якостей. Унікальну значущість для майбутніх фахівців професій суб'єкт-суб'єктного спрямування відіграє розвиток просоціальності, готовності до підтримки і допомоги Іншому, вияву співпереживання і співчуття. Особливої гостроти ця лінія особистісного становлення здобувачів освіти в українських ЗВО здобула в сьогоденні. Війна докорінно змінила міжособистісні стосунки у суспільстві, зруйнувала

благополуччя людей та загострила необхідність у взаємній підтримці та допомозі.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, сформованість просоціальних тенденцій особистості до початку студентського періоду забезпечує не лише когнітивне розуміння ситуацій із потенційним просоціальним контекстом, а й здатність активно включатися у вирішення проблем іншої людини, надавати їй підтримку і допомогу. Особливим різновидом просоціальної активності є волонтерська діяльність. У психологічній науці волонтерство розглядається як готовність до участі у довготривалих підтримках інших, на відміну від схильності до епізодичних короткотермінових форм допомоги. Обговорюючи сутність явища, у науковій літературі виокремлюють шість його основних характеристик: добровільність, безоплатність, довготривалість, спланованість, зорієнтованість на сторонніх людей, наявність організаційного контексту.

Вивчення волонтерства, як унікального соціально-психологічного феномена, у психологічній науці інтенсифікувалося в останній період [2; 5; 6]. У наукових дослідженнях можна виокремити декілька ліній аналізу довготривалих форм просоціального сприяння: простеження частоти повторної участі людей у волонтерстві, вивчення намірів волонтерів продовжувати цей вид діяльності, аналіз часових ідей потенційних учасників діяльності просоціального типу. Основна увага зосереджується на вивченні детермінувальних основ довготривалих програм сприяння, аналізу його диспозиційних корелят. У багатьох роботах зроблена спроба не лише проаналізувати особистісні характеристики, які сприяють розгортанню участі у волонтерських програмах, а й розробити діагностичний інструментарій, який би забезпечував виокремлення потенційних волонтерів, розробку концептуальних моделей прямих і непрямих впливів на розвиток стійкого волонтерства [7]. Вікові аспекти проблеми представлені у роботі Н. В. Корчакової [1]. Авторка зазначає, що при розробці питань генези тривалих форм просоціальності науковці дотримуються загального постулату, що кожний етап життя визначається характером змінних щодо схильностей і рішень людини діяти певним чином. Протягом життя відбувається поступове накопичення досвіду, який видозмінює сприйняття соціальних умов життя та вносить вікові ефекти в різні поведінкові стратегії, у тому числі й просоціальні [4].

Молодь доцільно і необхідно долучати до волонтерської діяльності. Це життєва необхідність українського суспільства в умовах війни, яка одночасно виступає і важливою умовою набуття молодою людиною особистісної зрілості. Все ж, є форми допомоги, до яких студентів необхідно долучати з певною обережністю. Зокрема, це стосується волонтерської діяльності, змістом якої є освітня і психологічна допомога. Такі форми просоціальної активності здобувачів освіти повинні надаватися під патронатом більш досвідчених спеціалістів. Справа в тім, що надання таких видів соціально-психологічної підтримки передбачає належне володіння методикою навчання, засвоєння

людиною основ комунікативних, розвивальних та корекційних технологій. Тому, діючи згідно принципу «не зашкодь», не варто долучати студентів до проведення індивідуальних консультацій людям, що знаходяться у кризових станах, пережили складні психотравмувальні події. Більш успішними будуть програми, які спрямовані на моделювання позитивного психологічного середовища для цих людей, формуванню у потерпілих відчуття поступового відновлення емоційного благополуччя через їх долученість до різних форм дозвілленої чи соціальної активності. Саме студенти можуть допомогти у розробці та реалізації таких програм, створенні атмосфери турботи і опіки, розробці методичного інструментарію.

При організації волонтерської діяльності варто враховувати напрям професійної підготовки студентів, оскільки це дозволяє якнайефективніше використовувати їх професійний потенціал. Так, працюючи зі здобувачами освіти за напрямом «Дошкільна освіта», ми долучали їх до створення авторських казок із психотерапевтичним контентом. Результати розробок використовувалися у процесі волонтерських заходів із дітьми та були опубліковані у розділі «Літературний креатив: Студентський дарунок українським дітям» [3]. Частина із цих робіт спрямовувалася на розважання дітей, інші – на заспокоєння та стабілізацію їх емоційних станів. У якості прикладу можна послатися на роботу здобувача освітнього ступеня «бакалавр» М. Клімчук «Герої також плачуть» [3, с. 138–139]. Казкові персонажі цього твору, передаючи життєву трагедію мільйонів українських переселенців та біженців, у доступній для дітей формі, випромінюють життєстверджувальну силу і віру в перемогу та щасливе майбутнє.

Здобувачі психологічних спеціальностей Рівненського державного гуманітарного університету допомагають викладачам-консультантам у проведенні зустрічей із тимчасово переміщеними людьми, організують розважальні та розважально-корекційні заходи із дітьми, залучають переселенців до ознайомчо-екскурсійних програм, патріотичних співанок, спортивних заходів.

Висновки. Отже, волонтерство – важлива складова перемоги українського народу у війні та один із показників зрілості особистості, розвитку її національної самосвідомості та ідентичності. Здобувачі вищої освіти – це молодь, якій жити і розбудувати нашу країну, але вже сьогодні, у час важких випробувань для українського суспільства, вони можуть і повинні долучатися до особливого різновиду соціальної активності – волонтерства як тривалих форм допомоги іншим.

Участь студентів у волонтерській діяльності педагогічного і психологічного спрямування повинна організовуватися та спрямовуватися викладачами ЗВО з урахуванням міри сформованості професійних компетенцій молоді, її знань, умінь та здібностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корчакова Н. В. Вікова генеза просоціального розвитку: дис. д. психол. наук : спец. 19.00.07: НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2018. 563 с. URL : https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.10/Korchakova.pdf
2. Петренко М. В. Психологічні особливості мотивації просоціальної поведінки в студентському віці (на прикладі ставлення до донорства крові) : автореф. дис. канд. психол. наук : спец. 19.00.07. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2012. 18 с.
3. Студентський дайджест : зб. наук. матеріалів здобувачів вищої освіти. Вип. 5. Рівне : РДГУ, 2022. 143 с. URL : https://www.rshu.edu.ua/images/nauka/03_mol_nv/stud_digest_2022_5.pdf
4. Чепелева Н. В. Психологические механизмы понимания и интерпретации личного опыта *Актуальні проблеми психології. Т. 2. Психологічна герменевтика* / за ред. Н. В. Чепелевої. Вип. 2. Київ, 2002. С. 3–13
5. Cabrera–Darias M. E., Marrero–Quevedo R. J. Motivos, personalidad y bienestar subjetivo en el voluntariado. *Anales de psicología*. 2015. Vol. 31. P. 791–801.
6. McLennan J., Birch A. Age and Motivations to Become an Australian Volunteer Firefighter. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*. 2009. Vol. 27, No. 1. P. 53–65.
7. Penner L. A., Orom H. Enduring goodness: A person–by–situation perspective on prosocial behaviour. *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature*. Washington : DS American Psychological Association, 2010. P. 55–72.

Коструба Наталія Сергіївна

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та клінічної психології,
заступник декана з наукової роботи
факультету психології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

**ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПСИХОЛОГА:
ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ**

Вступ. Метою університетської освіти є забезпечення студентів-психологів міцною основою для можливості працювати дослідниками і практиками в різних галузях спеціалізації. Фахівець-практик повинен мати певні компетенції, перш ніж залишить навчальний заклад. Визначення професійних компетенцій може покращити розробку навчальних програм і комунікацію між закладами освіти та ринком праці, щоб галузеві зміни та особлива соціально-політична ситуація були враховані в рамках навчальних програм.